

На основу члана 5. став 2. Закона о признавању сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС”, број 30/10),

Министар пољопривреде и заштите животне средине доноси

**ПРАВИЛНИК
о методама испитивања сорти сточног грашка (*Pisum sativum* L.) и грахорице (*Vicia sp. L.*) ради
признавања сорте**

"Службени гласник РС", број 100 од 15. септембра 2014.

Члан 1.

Овим правилником прописују се методе испитивања сорти крмних једногодишњих легуминоза (у даљем тексту: сорта), и то: сточног грашка (*Pisum sativum* L.) и грахорице (*Vicia sp. L.*) на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања сорте.

Методама из става 1. овог члана испитују се одређене битне особине сорте, ради утврђивања:

- 1) различитости, униформности и стабилности сорте (DUS тест);
- 2) боље производне и употребне вредности и сорте (VCU тест).

Члан 2.

Производна и употребна вредност сорте утврђује се на основу резултата испитивања одређених битних особина сорте које се односе на:

- 1) принос зелене масе;
- 2) принос суве материје;
- 3) принос зрна;
- 4) квалитет биомасе (садржај сирових протеина, садржај неутралних – NDF влакна и садржај киселих – ADF влакна).

Сорта се испитује тако што се битне особине из става 1. овог члана сорте која се испитује упоређују са битним особинама једне или више сорти стандард, у складу са законом којим се уређује признавање сорти пољопривредног биља.

Члан 3.

Сорта се испитује у више одвојених огледа на огледном пољу. Оглед чине елементарне парцеле на којима се врши испитивање.

Огледи из става 1. овог члана се изводе по плану „потпуно случајног блок система” у четири понављања, а рандомизација, односно план огледа је исти за све локалитете.

Сорта се испитује на најмање четири локалитета који чине мрежу огледа.

Члан 4.

Сорта се испитује на огледном пољу у складу са захтевом за признавање сорте у коме власник сорте, односно његов овлашћени заступник предлаже да се сорта, ради испитивања разврста у одговарајући оглед према врсти (сточни грашак, грахорица) или намени (за зрно или комбиновано искоришћавање – зрно и биомаса).

Сорта разврстана на начин из става 1. овог члана, ради испитивања сеје се са сортом стандард у одређени оглед.

Као сорта стандард одређује се сорта која по својим биолошким и производним особинама има највећу вредност за намену за коју се врши испитивање.

За испитивање на огледном пољу доставља се семе сорте које је испитано на квалитет, здравствено исправно и нетретирано.

Члан 5.

Предусев на целој површини огледног поља на коме се врши испитивање сорте не могу бити друге легуминозе.

Сорта се испитује на земљишту без депресија, добре структуре и плодности, које је пре сетве испитано на присутност земљишних штеточина, а по потреби, изводи се и предсетвено третирање инсектицидима.

Количине минералних ђубрива, време и начин њихове примене, као и остале агротехничке мере примењују се приликом испитивања сорте на огледном пољу тако да буду у складу са највишим нивоом технологије гајења легуминоза.

Члан 6.

Сорта која се испитује сеје се на површини од 10 m², а чине је 10 редова од по 5 m дужине са размаком између редова од 20 cm, размаком између парцела 1 m и размаком између блокова 1 m.

Када се сточни грашак гаји за комбиновано искоришћавање – зрно и биомаса, на половини од укупне површине (5 m²) оставља се да већина махуна сазри и тада се обавља жетва а на другој половини обавља се косидба када је биљка у зеленом стању.

Семе се сеје на дубини од 3 до 5 cm.

Члан 7.

У току вегетације сорте која се испитује, евидентирају се следећи подаци:

1) код сточног грашка за зрно или комбиновано искоришћавање – зрно и биомаса:

- (1) датум ницања (дан кад се појави комплетан ред),
- (2) датум почетка цветања,
- (3) датум сазревања,
- (4) датум косидбе (биомаса), односно датум жетве (зрно),
- (5) број махуна по биљци,
- (6) маса 1000 зрна (g),
- (7) висина биљке (cm),
- (8) полагање биљака;

2) код грахорице:

- (1) датум ницања (дан кад се појави преко 50% никлих биљака),
- (2) датум почетка цветања,
- (3) опште стање пре зиме код озимих сорти (добро, слабо),
- (4) презимљавање, оцена 1–9 (1 – значи да има 75–100% оштећења, 3 – значи да има 50–75% оштећених биљака, 5 – значи да има 25–50% оштећених биљака, 7 – значи да има до 25% оштећених биљака и 9 – без оштећених биљака),

- (5) број махуна по биљци,
- (6) маса 1000 зрна (g),
- (7) датум косидбе (у фази цветања, најкасније до појаве првих махуна),
- (8) полагање биљака.

Отпорност сорте на полагање утврђује се тако што се прати полагање биљака до жетве, односно косидбе у зависности од намене сточног грашка и приказује одговарајућом оценом:

- 1) оцена 1 – значи да нема полеглих биљака;
- 2) оцена 3 – значи да има до 25% полеглих биљака;
- 3) оцена 5 – значи да има од 25% до 50% полеглих биљака;
- 4) оцена 7 – значи да има од 50% до 75% полеглих биљака;
- 5) оцена 9 – значи да има од 75% до 100% полеглих биљака.

Члан 8.

У току испитивања сорте у огледном пољу у односу на стандардну сорту утврђује се степен присуства болести и штеточина, с тим што извођачи огледа сами евидентирају врсту и степен присуства болести.

Оцењивање отпорности сорте која се испитује према болестима и штеточинама врши се по скали од 1 до 9, и то:

- 1) оцена 1 – значи да има 75–100% оболелих биљака;
- 2) оцена 3 – значи да има 50–75% оболелих биљака;
- 3) оцена 5 – значи да има 25–50% оболелих биљака;
- 4) оцена 7 – значи да има до 25% оболелих биљака;
- 5) оцена 9 – значи да нема оболелих биљака.

Члан 9.

У току производне године извођач огледа по косидби сваке сорте у огледном пољу мерењем утврђује:

- 1) принос зелене масе – биомасе (kg/парцели) за свако понављање;
- 2) принос зрна (kg/парцели са 14% влаге) за свако понављање;
- 3) % суве материје из просечног узорка за сваку сорту, на основу које утврђујемо принос суве материје у (kg/парцели) за свако понављање.

На основу ових резултата израчунава се принос изражен у: kg/парцели и kg/ha за све сорте у огледу.

Члан 10.

Сорта се испитује у лабораторији тако што се испитује квалитет крме, односно садржај силових протеина, сирове целулозе, суве материје, масти, пепела, БЕМ и влакна.

Да би се квалитет крме из става 1. овог члана испитао у лабораторији узима се просечан узорак из свих понављања у микрогледу, по откосима са једне локације.

Просечан узорак се узима у другој години испитивања, непосредно после косидбе и то из покошене масе са сваке парцеле, односно са сваког понављања, по 1/2 kg.

Члан 11.

Извођач огледа по завршеном испитивању сорте на огледном пољу евидентира: назив извођача огледа; име и презиме лица одговорног за извођење огледа; локалитет на коме се изводи оглед; тип земљишта и садржај храњивих материја у земљишту на коме се налази огледно поље; предусев; обављене агротехничке мере; податке из чл. 7, 8. и 9. овог правилника, као и друге податке који утичу на принос испитиване сорте (оштећења од штеточина, природних непогода и друго).

Извођач огледа по завршеном испитивању сорте у лабораторији евидентира податке из члана 10. став 1. овог правилника, као и назив извођача огледа, одговорно лице за извођење огледа и локалитет на коме се оглед изводи.

Подаци из ст. 1. и 2. овог члана саставни су део годишњих и коначних резултата испитивања.

Члан 12.

Различитост, униформност и стабилност сорте (DUS тест) испитује се методом одређеном техничким упутством за тестирање различитости, униформности и стабилности сорте.

Члан 13.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Број 110-00-104/2014-09

У Београду, 8. септембра 2014. године

Министар,

проф. др **Снежана Богосављевић Бошковић**, с.р.